

کرامت انسان به دلیل قابلیت رشد اوست

رئیس سابق دانشگاه قم گفت: نظر صدرالمتالهین این است که همه انسانها در ابتدای آفرینش از یک نوع هستند و کرامت انسان به این خاطر است که می‌تواند رشد کند و به مقام فرشته‌ها و حتی بالاتر برسد.

رئیس سابق دانشگاه قم گفت: نظر صدرالمتالهین این است که همه انسانها در ابتدای آفرینش از یک نوع هستند و کرامت انسان به این خاطر است که می‌تواند رشد کند و به مقام فرشته‌ها و حتی بالاتر برسد.

به گزارش خبرنگار مهر، آیت الله احمد بهشتی، رئیس سابق دانشگاه قم، استاد دانشگاه تهران و عضو مجلس خبرگان رهبری درباره جایگاه انسان و کرامت انسانی در فلسفه ملاصدرا گفت: نظر ملاصدرا درباره انسان این است که انسان در مرحله اول و یا همان آغاز خلقت نوعش، نوع انسان است یا مثلاً می‌گوئیم حیوان ناطق، اما انسان در مسیر زندگی و در حرکتی که به سوی کمال دارد و یا هنگامی که در سراسیمگی قرار می‌گیرد، در جریان تکلیف و در طول زندگی به انواع مختلفی تقسیم می‌شود و این طور نخواهد بود که همگی آنها در مسیر زندگی یکسان بمانند.

وی گفت: بعضی از انسانها که حرکت شان، صحیح است و در صراط مستقیم گام برمی‌دارند و به اوج کمال می‌رسند. به رتبه فرشته‌ها رسیده و گاهی از مقام آنها هم بالاتر می‌روند. شعری هم سعدی در این زمینه دارد که می‌فرماید: رسد آدمی به جایی که به جز خدا نبیند/ بنگر که تا چه حد است، مکان آدمیت.

وی افزود: انسانهایی که این حرکت را ندارند و یا نمی‌خواهند داشته باشند و مسیر نادرست و تباهی را طی می‌کنند، در مسیر زندگی انواعی پیدا می‌کنند؛ مثلاً بعضی از آنها از نوع شیطان می‌شوند. خداوند در قرآن کریم از شیاطین جن و انس نام می‌برد. شیاطین فقط از نوع جن نیستند و ما شیاطینی از جنس انسان‌های بدسرشت هم داریم و بنابراین برخی انسان‌ها هم‌نوع شیطان می‌شوند.

این محقق و نویسنده کشورمان در ادامه سخنانش اظهار داشت: در این راستا و در جریان زندگی، برخی انسان‌ها نیز برحسب منش و خلق و خویی که دارند و رفتارهایی که می‌کنند با حیوانات در یک گروه قرار گرفته و هم‌نوع آنها می‌شوند، مثلاً برخی هم‌دسته سگ‌ها می‌شوند، مولوی در این باره می‌گوید: سگی بگذار ما هم مردمانیم. البته در قرآن هم آمده که «فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ»: که بدون نام بردن از آن شخص می‌فرماید: شخصی که همانند سگی است.

بهشتی با بیان اینکه در بعضی از آیات قرآن هم داریم که برخی انسان‌ها مسخ و مانند میمون شدند، گفت: بنابراین برخی خوی حیوانی مانند میمون را به خود می‌گیرند یا اینکه برخی هم خلق و خوی حمار را به خود گرفتند. خداوند در قرآن درباره یهودیانی که به تورات عمل نکردند و فرامین و دستورات آن را زیر پا گذاشتند، می‌فرماید که مثل آنها مانند حماری است که بر دوش آنها کتابهایی گذاشته شده اما آنها چه می‌دانند کتاب چیست؟! در آیه دیگری درباره افرادی که عقل، چشم و کلیه اعضاء و جوارح شان را در راه ناصحیح بکار می‌گیرند و از آن استفاده درست نمی‌کنند می‌فرماید: «أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ» و ادامه می‌دهد «بَلْ هُمْ أَضَلُّ» به این معنا که ضلالت و گمراهی شان بیشتر و دائمی خواهد بود. بنابراین برخی هم‌نوع چهارپایان می‌شوند.

این استاد حوزه و دانشگاه تأکید کرد: نظر صدرالمتالهین این است که همه انسانها در ابتدای خلقت و آفرینش از یک نوع هستند، البته از نوعی که به تعبیر قرآن کریم کرامتش به این خاطر است که می‌تواند رشد کند و به مقام فرشته‌ها و حتی بالاتر از آنها برسد و در اصل مقام ذاتی انسان این گونه است. با توجه به اینکه انسان موجودی مختار است با تصمیمات و نوع رفتاری که می‌کند مرحله و مرتبه انسانیت خود را نشان می‌دهد و ممکن است برخی انسان‌ها در سراسیمگی تنزل قرار گیرند و در نتیجه با حیوانات هم تراز شده و یا حتی در درجه ای پایین‌تر از آنها قرار گیرند.

بهشتی در ادامه سخنانش با اشاره به آیه ای از سوره نبا که می‌فرماید: انسان‌ها وقتی محشور می‌شوند انواعی دارند و همگی آنها یکی نیستند. وقتی در صور دمیده می‌شود انسان‌ها فوج فوج هستند و گروه‌های انسانها مختلف هستند و برخی در دسته‌هایی با خصلت‌های فرشته‌خو و برخی با فوج حیوانات و مادون آنها محشور می‌شوند.

وی افزود: برخی عرفا هم به این مطلب در آثارشان اشاره کرده‌اند، مولوی یکی از آنهاست که در یکی از اشعارش در مثنوی آمده: ای دریده پوستین یوسفان/ گرگ برخیزید از خواب گران. هرکسی در دنیا صفت گرگ داشته باشد در عالم آخرت هم به صورت گرگ محشور می‌شود. در روایتی آمده است: کسی که مخالف امامت و ولایت است و امامت را قبول ندارد وقتی در

قیامت محشور می شود، سرش مانند سر حمار خواهد بود و به صورت آدمی محشور نمی شود.

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران در ادامه سخنانش تصریح کرد: روایتی هم در این باره وجود دارد که ابوحنیفه از یکی از اصحاب امام صادق(ع) که فردی بسیار حاضر جواب بوده و سخنان ابوحنیفه را معمولا با متلک جواب می داده گفت: شما به رجعت ایمان دارید؟! یار امام صادق(ع) پاسخ می دهد بله! ابوحنیفه می گوید: اگر معتقد هستید یک مقدار پول به من بده، در زمان رجعت به تو پس بدهم. او هم می گوید من حرفی ندارم و قرض می دهم اما می ترسم تو در هنگام رجعت به شکل انسان نباشی و در این صورت من چگونه طلب خود را از حیوانی پس بگیرم.

وی افزود: عقوبت چنین افرادی همان محشور شدن در قیامت به شکل حیوانات است. برخی این اشکال را گرفته اند، عده ای که حیوان می شوند از این حیوانیت خود آسیبی نمی بینند اما به قول علامه طباطبایی این کسی که به شکل حیوان محشور می شود حتی اگر فطرت انسانیش هم از بین رفته باشد و اگر طبیعت ثانوی پیدا کرده باز هم در عذاب است برای اینکه یادش می آید چه بوده و کرامتی داشته و همین برایش سخت ترین عذاب است و اگر هم طبیعت ثانوی نداشته باشد باز هم عذاب دارد. همان طور که در این باره آیه ای وجود دارد که می فرماید: وقتی پوست آنها در آتش سوخت و از بین رفت، ما پوست دیگری برایشان می آوریم که مدام در عذاب باشند.